

2.

ORTODOKSIA

*Ἐπιτύπωσιν ἔχε ὑγιαίνοντων λόγων
ᾧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει
καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.*

2 Tim. 1:13.

Julkaisija:

Nuorten Ortodoksisten Pappien Liitto

Hyödyllisimmät

JOULULAHJAT

saatte meiltä.
Kaunis valikoima
tohveleita ja **kenkiä**
varastossamme.

Itä-Karjalan Kenkä Oy.

Sortavala - Valamonk. 5
Puh. 622

HEDELMIA

ja

HERKKUJA

Jouluksi myy

V. NIKITIN

Sortavala

Puh. 618, 356

JOULULAHJOIKSI

sopivia kauniita:

kudoksia
valaisimia
tinaesineitä
keramiikkia

saatavana meiltä

KOTI-PIRTTI

Valamonkatu 5 - Puh. 730

WÄRZ OY.

Kangas-, ruoka- ja
rihkamatavarakauppa

Sortavala
Siitoinin kivitalo

Ostaa

metsäeläinten nahkoja

P. LAPPI

Kultasepänliike

Sortavala - Torik. 8
Puhelin 480

Kello-, Kulta-, Hopeatavara-
ja silmälasikauppa

Kaunis ja runsas valikoima
lahja- ja muistoesineitä

A. PAKKASEN

Ruumisarkku- ja
Seppelikauppa

Sortavala - Puh. 414

Sortavalan Kirjapainon Oy.

SORTAVALA

Puh. 645

Suorittaa

kirjapainotyöt

nopeasti,
huolella ja
kohtuushinnoilla

ORTODOKSIA

Julkaisija: NUORTEN ORTODOKSISTEN PAPPIEN LIITTO

N:o 2	Toimitus: <i>Aleksanteri Ryttyläinen</i> <i>Paavo Saarikoski</i> (vastaava)	1934 Joulukuu
-------	--	------------------

JOHANNES KRYSTOMOKSEN SAARNA UUTENA VUOTENA

Johannes Krysostomos, neljännen vuosisadan suuri kirkonisä, on vielä valtavine kirjallisine tuotantoineen melkein kokonaan tuntematon suomenkielisessä kirjallisuudessamme. Kuitenkin hänen saarnoillaan, raamatunselityksillään ja opetuspuheillaan, jotka aikoinaan antoivat hänelle »Kultasuu»-nimen, on ollut ja on yhä vieläkin pysyväinen merkityksensä. Seuraava kappale, joka on otettu hänen Uuden vuoden saarnastaan (pidetty v. 387 Antiokiassa Krysostomoksen ollessa vielä presbyterinä) ei ole hänen parhaimpia tuotteitaan, mutta sekin todistaa hänen kaunopuhelsuudestaan, johon liittyvät lennokkaat ajatukset ja syvä viisaus. Puhe on suomennettu Johannes Krysostomoksen koottujen teosten venäjänkielisestä painoksesta, jonka on toimittanut Pietarin Hengellinen Akatemia v. 1895.

2. Surullisia ovat ne väittelyt, joita tänään tapahtuu ravintoloissa ja jotka ovat täynnä irstaisuutta ja kaikenlaista häpeätä; häpeällisiä ne ovat siksi, koska niiden esittäjät tekevät huomioita päivistä, arpovat ja ajattelevat, että jos he tämän kuun ensimmäisen päivän viettävät nautinnossa ja huvittelussa, niin samanlaista tulee olemaan myös koko vuoden, ja siveettömiä ne ovat siksi, koska päivän koitteessa sekä naiset, että miehet täyttäneen viinilasinsa ja -kuppinsa juovat sangen määrättömästi. Tämä on ristiriidassa meidän viisaudenrakastamisemme kanssa, — ristiriidassa yhtähyvin silloin,

jos itse niin teette kuin myöskin silloin, jos palvelijoitte, ystäviinne tai naapurienne sallitte niin tehdä. Ettekö ole kuulleet apostoli Paavalin sanoja: »Te otatte vaarin päivistä ja kuukaudesta ja juhla-ajoista ja vuosista; pelkään teidän tähtenne, että olen ehkä turhaan vaivaa nähnyt» (Gal. 4: 10—11)? On mitä järjettömintä odottaa yhden ainoan onnellisen päivän mukaan onnellista vuotta. Se käsitys, että elämässämme tulee meidän nojautua ajan vuorokautisiin vaihteluihin eikä omakohtaiseen harrastukseen ja toimintaan, ei ole ainoastaan mieletön, vaan se on samalla pahan hengen vaikutus. Onnellinen vuosi ei koita sinulle silloin, jos juopottelet ensimmäisenä päivänä, vaan silloin, kun ensimmäisenä sekä kaikkina muina vuoden päivinä teet Jumalalle kelpaavia töitä. Päivät eivät ole hyviä tai pahoja luonnostaan — sillä kaikki päivät ovat samanlaisia — vaan niiden arvon määrää meidän uutteruutemme tai huolimattomuutemme. Jos olet tehnyt hyvää, niin päiväkin on sinulle hyvä, mutta jos olet tehnyt syntiä, niin se on paha, ja siitä seuraa rangaistus. Jos näin ajattelet ja näin rakennat itseäsi rukoillen ja jakaen almuja joka päivä, niin koko vuosi tulee sinulle onnelliseksi. Mutta jos osoitat huolimattomuutta hyvien töiden suhteen ja odotat sielusi iloa kuukausien päivistä ja niiden vaihtelusta, niin sinulle ei koita minkäänlaista hyvää. Perkele, joka tietää tämän ja pyrkii taivuttamaan meidät pois hyvistä töistä ja tahtoo tukahduttaa meissä hengellisen harrastuksen, on opettanut ihmiset yhdistämään onnen ja onnettomuuden käsitteet päivien kulkuun. Ihminen, joka uskoo onnellisten tai onnettomien päivien olemassaoloon, katsoo tarpeettomaksi hyvien töiden tekemisen onnettomina päivinä, sillä hän ajattelee, että koko hänen vaivannäkönsä menee hukkaan. Samoin onnellisinakaan päivinä hän ei tahdo tehdä hyviä töitä, sillä hän ajattelee, ettei hänen välinpitämättömyytensä ollenkaan vahingoita häntä, koska päivä on luonnostaan hyvä. Näinollen hän kummassakin tapauksessa kadottaa pelastuksensa ja, pitäen vaivannäköä tarpeettomana, antautuu toimeettomaan

ja paheelliseen elämään. Tietäen tämän meidän täytyy paeta perkeleen juonia, torjua pois sielustamme tällainen luulo. Me emme saa tarkkailla päiviä emmekä toisia päiviä saa halveksua ja toisiin taas takertua. Kavala perkele viekastelee tällä tavalla, ei vain johtaakseen meidät välinpitämättömyyteen, vaan herjatakseen samalla Jumalan töitä ja saattaakseen meidän sielumme häpeään. Meidän täytyy paeta sitä ja olla tietoisia, ettei ole olemassa mitään pahaa paitsi syntiä eikä mitään hyvää paitsi hyviä töitä ja Jumalalle kelpaamista. Iloa emme saa juomisesta, vaan hengellisestä rukouksesta, emme viinistä, vaan opettavaisesta sanasta. Viini saa aikaan myrskyn, mutta sana — rauhan; viini synnyttää melun, mutta sana hillitsee kapinan, viini pimittää järjen, mutta sana valaisee pimitetyinkin mielen, viini tuo mukanaan kärsimyksiä, joita ennen emme ole kokeneet, mutta sana poistaa entisetkin kärsimykset. Tavallisesti ei mikään tuo mukanaan niin paljon iloa ja rauhaa, kuin ohjeet, jotka kehoittavat rakastamaan viisautta — pitämään halpana ajallista elämää ja rientämään tulevaisuutta kohti; mitään ihmisellistä emme saa pitää pysyväisenä — ei rikkautta, ei valtaa, ei kunniaa, ei suosionosoituksia. Jos opit näin mietiskelemään, niin sinua ei vaivaa kateus nähdessäsi rikkaan, ja köyhyys, kun joudut siihen, sinua ei alenna. Silloin sinä olet aina tilaisuudessa viettämään juhlaa. Kristitylle ei ole ominaista viettää juhlaa määrättyinä kuukausina, ei kuukauden ensimmäisenä päivänä eikä sunnuntaina, vaan hänelle on ominaista viettää koko elämänsä hänelle sopivana juhlanä. Minkälainen siis on hänelle sopiva juhliminen? Tässä kohden kuulkaamme Paavalialia, joka sanoo: »Viettäköämme siis juhlaa, ei vanhoin hapatuksin eikä ilkeyden ja pahuuden hapatuksin, vaan puhtauden ja totuuden happamattomin leivin» (1 Kor. 5:8). Jos sinulla on puhdas omatunto, niin sinulla on ainainen juhlapäivä, ja sinä ravitset itseäsi hyvillä toiveilla ja lohduttaudut tulevien hyvyyksien odottamisella. Mutta jos sielussasi valitsee levottomuus ja tunnet itsesi syylliseksi moniin synteihin

hin, niin sinä et tunne itseäsi paremmaksi itkeviä, vaikka sinulla olisi tuhansia juhla- ja riemupäiviä. Minkälainen hyöty minulle on juhlapäivästä, jos sieluani pimittävät oman-tunnon syytökset? Jos siis sinä tahdot hyötyä uuden kuu-kauden alkamisesta, niin menettele näin: Vuoden loputtua kiitä Kaikkivaltiasta, että hän on suonut sinun elää tähän vuoteen asti, murehdi sydämässäsi, laske elämäsi aika ja sano itsellesi: Päivät rientävät ja menevät ohi, vuodet päättyvät, suuren osan elämämme taipaleesta olemme jo kulkeneet, mutta mitä hyvää olemme tehneet? Emme kai lähtene täältä pois tyhjin käsin, ilman minkäänlaista hyvää työtä? Tuomio on ovella, jällelle jäänyt elämä kallistuu iltaan.

P. S.

MINKÄLAISEKSI ON MUODOSTUVA HERRAN RUKOUKSEN TEKSTI KIRKKOMME KÄYTÄNNÖSSÄ

Rovasti S. Okulovin v. 1930 Suomen Kreikkalaiskatolisen kirkon jumalanpalvelus- ja oppikirjain suomennos- ja toimituskomitean johtokunnalle jättämä esitys, joka oli v. 1931 papiston veljeskokouksessa tutkittavana, mutta jonka lopullinen ratkaisu jätettiin siksi, kunnes Uuden Testamentin Raamatun suomennos saa lopullisen vahvistuksensa Suom. Luterilaisen Kirkon yleisessä kirkolliskokouksessa.

Suomennoskomitean apulaistoimittaja Y. Somer on ehdottanut yhden vähempiarvoisen korjauksen käytännössä olevaan Herran rukouksen suomenkieliseen tekstiin. Minun luullakseni siinä olisi useampiakin arkaismeja tai epäsuomalaisuuksia korjattava. Mutta uskaltaisimmeko ne nyt empimättä tehdä näin arvokkaassa tekstissä? Kenties olisi viisainta ehdottaa ensin korjaukset pappien kokoukselle ja kirkollishallitukselle ja sitten vasta, kun ne saavat näitten sanktionin, viedä pysyväisinä tekstiin.

Ensimmäiset sanat, Isä meidän, on ilmeinen muukalaisuus. Friman vainaja, ensimmäinen jumalanpalveluskirjojemme suomentaja, käytti oikeata muotoa »Isämme». Me hylkäsimme tämän muodon siitä syystä, ettei se ollut hyväksytty suomalaisessa Raamatussa. »Isä meidän» on nytkin suomalaisessa Raamatussa (Matt. 6:9) sekä luterilaisessa Rukouskirjassa nähtävästi siitä syystä, että se on piintynyt vahvasti suomalaisen rukoilijan sieluun. Suomennosehdotuksissa v. 1906 ja 1912 sekä Hjelt ja Virkkusen Raamatullisessa lukukirjassa 1912 on kuitenkin »Isämme». Minä ehdottaisin meidänkin tekstimme »Isämme» ja luulen, ettei se meidän kirkkokuntamme rukoilijoissa synnyttäisi pahennusta.

1:sen anomuksen jättäisin entiselleen. Niin on myöskin luterilaisessa rukouskirjassa ja Hjelt ja Virkkusen suomennoksessa, vaikka Raamatussa sekä Matt. 6:9 että Luuk. 11:2, yhähyvin v. 1915 kuin myös yllämainituissa ehdotuksissa, on »pyhitettäköön sinun nimesi».

2:nen anomus: ἔλθετω ἡ βασιλεία σου näyttää olevan oikeampi »tulkkoon sinun valtakuntasi», kuten on kaikissa luterilaisissa teksteissä, kuin meidän »lähestyköön sinun valtakuntasi».

3:ssa anomuksessa καὶ ἐπὶ τῆς γῆς on Matt. 6:10 käännetty »maassakin», samoin ehdotuksessa v. 1912, mutta ehdotuksessa 1906 sekä Hjelt ja Virkkusella »maankin päällä» ja luterilaisessa rukouskirjassa »maan päällä». Viimeksi mainittu käännös minusta tuntuu parhaalta. Anomus tulisi siis kuulumaan näin: tapahtukoon sinun tahtosi maan päällä, niinkuin taivaassa.

4:ssä anomuksessa ἐπιούσιος käännetään eri tavalla. Matt. 6:11 v. 1915, käännösehdotuksessa 1912 sekä Hjelt ja Virkkusen käännöksessä ja luterilaisessa Rukouskirjassa on »jokapäiväinen», vuoden 1906 ehdotuksessa »tarpeellinen», Juuso Hedberg Uuden Testamentin Kreikkalais-Suomalaisessa Sanakirjassa antaa ἐπιούσιος-sanasta seikkaperäisen selityksen, jonka hän lopettaa seuraavasti: »Tuntuu ajatuksen ja tarkoituksen mukaisemmalta johtaa sana ἐπιούσιος sanoista ἐπί ja οὐσία oleminen, olo, s. o. elämä, siis ἐπιούσιος olemiseen l. elämään kuuluva, olemista l. elämää voimassa pitävä, olemiselle l. elämälle tarpeellinen. Vaikka tätä johtoa vastaan on tehty muistutus, ei kuitenkaan tämä kielellinen vaikeus ole Kreikan kielen suurimpia, joten siis ἄριστος ἐπιούσιος olisi lyhyesti suomennettava: tarpeellinen leipä.

»Jokapäiväinen» minun luullakseni ei mitenkään vastaa kreikkalaista ἐπιούσιος. »Tarpeellinenkin» on liian vaillinainen selittämään käsitettä ἐπιούσιος, sanan ydinosa — οὐσία — jää ilman vastinetta.

Hedberg selittää, että ἑπιούσιος koko kreikkalaisessa kirjallisuudessa tulee esille ainoastaan Matt. 6: 11 ja Luuk. 11: 3, ja Itala kääntää ἄρτος ἐπιούσιος *panis quotidianus*. — Tästä nähtävästi johtuvatkin länsimaiset käännökset: täglich, daglich, quotidien, powszegny, igapäevane y. m. — Origenes lausuu sen ajatuksen, ettei ἑπιούσιος sanaa koskaan tavata kansan kielessä ja että siis apostolit ovat sen sepittäneet. — Jos se on niin, niin sitä suuremmalla syyllä alkuperäinen teksti olisi tarkoin tulkittava. Pysyisin sen vuoksi uskollisena omalle tekstillemme: anna meille tänä päivänä elämällemme tarpeellinen leipämme.

5:nessä anomuksessa ehdottaisin ottaa v. 1915 painetun U. Testamentin tekstin, joka on sama kuin v. 1912 ehdotuksessa: ja anna meille meidän velkamme anteeksi, niinkuin mekin annamme anteeksi meidän velallisillemme. — Luterilaisen rukouskirjan teksti enemmän noudattaa Luukkaan evankeliumin tekstiä ja sitäkin jotensakin vapaasti (antaakseen lauseelle selvemmän merkityksen), silloin kuin meidän kirkkomme teksti on sama kuin Matteuksen evankeliumissa.

6:ssa anomuksessa ottaisın v. 1915 ja 1912 ehdotuksen tekstin, joka on sama kuin meidän nykyinen tekstimme: ja älä saata meitä kiusaukseen. Herra Somer tosin ehdottaa: »äläkä saata . . .», niinkuin on v. 1906 ehdotuksessa. Hjelt ja Virkkunen: »äläkä johdata . . .». Samoin luterilaisessa rukouskirjassa. *Ἐλευθέρησθε* — kirjaimellisesti: kanna sisään — minusta tuntuu paremmalta suomentaa: saata kuin: johdata. »Ja älä» tai »äläkä» — on samantekevää.

7:s anomus olisi korjattava v. 1915 sekä Hjelt ja Virkkusen käänmöksien ja luterilaisen rukouskirjan mukaan: vaan päästä meidät pahasta ja tämän korjauksen (meidät pro meitä) minä jo nyt ottaisın kaikkiin lähipainoksiin odottamatta sen virallista hyväksymistä kirkolliskokouksessa.

Doksologia — sama kuin v. 1915 ja luterilaisessa rukouskirjassa: Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti. Amen.

Jumalanpalveluksessa tähän doksologiaan tehdään lisäys:
Sillä sinun, Isä, Poika ja Pyhä Henki, on valtakunta . . . .

Näinollen ehdottelen puolestani pappien kokoukselle ja kirkollishallitukselle esittää seuraavan Herran rukouksen tekstin:

Isämme, joka olet taivaissa. Pyhitetty olkoon sinun nimesi. Tulkoon sinun valtakuntasi. Tapahtukoon sinun tahtosi maan päällä, niinkuin taivaassa. Anna meille tänä päivänä elämällemme tarpeellinen leipämme. Ja anna meille meidän velkamme anteeksi, niinkuin mekin annamme anteeksi meidän velallisillemme. Ja älä saata meitä kiusaukseen. Vaan päästä meidät pahasta. Sillä sinun, (Isä, Poika ja Pyhä Henki) on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti. Amen.

Samalla tavalla minun luullakseni olisi tehtävä ja pappien kokoukselle esitettävä uskontunnustuksen tekstin korjaus.

ORTODOKSISUUS SUOMALAISELLA MAAPERÄLLÄ

Kirjoittanut pastori A. Ryttyläinen.

Historiallista yleiskatsausta.

Maailman kristillisuus sykähtelee pääasiallisesti kahden, vanhan kristillisyyden, — ortodoksisuuden (kreikkalaiskatolisuuden) ja roomalaiskatolisuuden muodoissa, sekä lisäksi kolmannen, yleisen protestanttisuuden, joka uudenajan alussa ilmestyy historian näyttämölle. Maailman valtaväyliltä syrjässä oleva Suomen kansa on nykyisin, Ruotsin kuninkaan Kustaa Vaasan pakollisten toimenpiteitten kautta, koettuaan muodonvaihdon roomalaiskatolisuudesta protestanttisuuteen, melkein kokonaan luterilainen maa. Vuodelta 1931 maamme yleistä uskontotilastoa osoittivat seuraavat numerot: luterilaisia 3,561,591, kreikkalaiskatolisia (ortodoksia) 67,899, vapaakirkkojen jäseniä 9,564, roomalaiskatolisia 1,371 ja sivilirekisterissä olevia 55,034. Siis vanhinta kristillisyyden muotoa, ortodoksisuutta, edustaa tässä maassa 67,899 suomalaista ja lisäksi 6,790 ulkomaalaista (tilasto samalta vuodelta). Tuo ortodoksisten suomalaisten lukumäärä edustaa maassamme, kansallisesti heränneinä, rippeitä niiltä valta- ja sivistystaistelujen ajoilta, jolloin idän ja lännen välillä ajanlukumme ensivuosituhannesta Suomen vapaussotaan saakka kamppailtiin meidän maamme ja kansamme omistamisesta. Suomalaisella maaperällä esiintyvä ortodoksinen kristillisuus ei ole mikään uuden ajan ilmiö, joka vasta nyt avautuu huomioita tekevän suomalaisen tai ulkomaalaisen

kasvojen eteen, vaan sillä on vanha, historian valossa katsottu, vuosituhantinen perintöoikeus elämään ja kehittymään täällä. Sitä mukaa, kun historian tutkimus maassamme edistyy, kun tutkijien työskentelyä edistävät tieteenhaarat: arkeologia, geologia, filologia ja etnologia alkavat yhä runsaammin luoda valoa kansamme historian »pimeimpiin» vuosisatoihin, avautuu meillekin Suomen ortodoksisen kirkon historian tutkimisessa uutta ainehistoa, jotka varmentavat yhä syvällisemmin käsitystämme varhaisesta suomalaisesta ortodoksisuudesta tässä maassa. Tällä tavoin joutuu kerran suomalainen ortodoksisuus tärkeäksi sivistystyönalaksi monelle karjalaisen heimon hengenviljelyksen vaalijalle.

Ajanlukumme ensi vuosituhannen tienoossa oli kristillisyyks kahdelta kannalta edennyt nykyisen Suomen rajoille asti. Ruotsin valtakunta oli 1100-luvulla Saksasta ja Tanskasta käsin saanut kristillisyyden roomalaiskatolisen opin muodossa. Sieltä sen katseet tähyilivät Pohjanlahden yli valistamaan ja valloittamaan Suomen kansaa. Idän puolella oli Novgorod, joka parikymmentä penikulmaa Laatokasta etelään jo yhdeksännen vuosisadan loppupuolella oli omaksunut kristinuskon kreikkalaiskatolisessa, ortodoksisessa, muodossa. Kysymyksessä olivat enää Itämeren itärannoilla ja äärimäisenä koillisessa olevat, suureksi osaksi suomensukuiset kansat, joita tähyilivät Rooman ja Konstantinopolin kirkkokuntain valtakatseet. Näidenkin kansojen vuoro oli tullut astua kristillisyyden vaikutuksen alaisuuteen. Seuraavassa katsomme, kuinka kävi, kumpi valta oli väkevämpi.

Ennenkuin puhumme mitään varsinaisesta kristinuskon käännytystyöstä maassamme, on pakanuudenajan lopulla, sen viimeisillä vuosisadoilla havaittavissa ilmiöitä, jotka todistavat kristillisyyden saapumisesta.

Pakanuudenajan lopulla, ristiretkien aikoina, oli Karjalassa erikoinen omintakeinen sivistys, joka kohosi länsisuomalaisesta pakanuuden loppuajan sivistystasoa korkeammalle. Karjalan riippumattomuuden ja sivistyksen nousu johtui maa-

kunnan edullisesta asemasta Novgorodiin ja Bysanttiin johtavan tärkeän kauppätien vaikutuksesta. Rikastumiseen vaikutti valtava turkiskauppa, sillä metsäeläinten nahkojen keräämistä harjoittivat karjalaiset aina Peräpohjaa ja Lappia myöten. Suomalaiset yleensä eivät olleet mitään kauppakan-saa, ellei huomioi karjalaisia, joille kaupankäynti oli aivan ominaista. Karjalassa oli näihin aikoihin tunnettuja kauppa-paikkoja, joihin kokoontui kauppamiehiä Novgorodista, jopa Gotlantia ja Bysanttia myöten. Vilkas kaupankäynti hedelmöitti luonnollisesti Karjalan sivistystasoa. Valtavien erä-maarikkauksien käyttö antoi aineellisen pohjan, johon nojau-tuen henkinen nousu oli mahdollinen. Kun Skandinaviasta, erikoisemmin Karjalasta, Bysantin ja Välimeren maihin 800-luvulla kulkeva kauppatie ohjautui v. 988 ortodoksisuuteen kääntyneen Vladimir Pyhän valtakunnan pääkaupungin Kie-vin kautta, ei kaupallinen vuorovaikutus saattanut olla jälkeä jättämättä henkisten, lähinnä uskonnollisten käsitteiden omaamiseen ja toiselta puolen levittämiseen nähden. Niin että uuden uskon, ortodoksisuuden tuntemusta täytyi jossain mää-rin Karjalassa ilmetä jo ennen vuotta 1227, jolloin ruhtinas Jaroslav lähetti ensikerran varsinaisia lähetystyöntekijöitä, pappeja, Karjalaa käännättämään.

Tässä yhteydessä on huomioitava myöskin eräs tärkeä seikka karjalaisen heimon elämäntavoissa, joka osoittaa sel-viä kristillisyyden vaikutteita jo niinä aikoina. Silloin kun vielä v. 800 j. Kr. Laatokan Karjalan kalmistolöydöt edusta-vat melko yleisesti polttohautausta, ei enää ristiretkien aikoina polttohautaus ollut vallitsevaa. N. v. 900—1300 vai-heilla kalmistolöydöt Karjalassa osoittavat, että vainajat hau-dattiin täysissä pukimissa, koruineen, työ- ja sota-aseineen, siis polttamatta. Mielellään näkee tuossakin idästäpäin kaup-pateitse tänne saapuneen kristillisyyden vaikutusta, koskapa polttohautaus Karjalassa väistyy aikaisemmin, kuin läntisessä ja keskisessä osassa maatamme. Hautalöytöjen nojalla voi jossain määrin perehtyä silloiseen sivistykseen, kuin myös-

kin ortodoksisen kristillisyyden maahantuloon. Näistä kalmistolöydöistä muutama sana. — Toiset kalmistolöydöt viittovat pakanuudenajan viimeisiin vuosisatoihin, toiset taas 1100—1300-lukujen välisiin aikoihin. Kaupan mukana ovat tulleet maahamme ne kristillisillä vertauskuvilla varustetut esineet — kaulaketjut, ristit ja pyhänjäännessäiliöt, joita on löydetty kalmistolöydöistä esimerkiksi Hattulasta, Halikosta, Sortavalasta, Kaukolasta, Räisälästä ja muualtakin. Näistä on mielenkiintoisin Kaukolan Kekomäestä avattu hauta. Siinä oli haudattu nainen täysissä pukimissaan, koristeina: hiuksissa hopeinen sykerö, hevosenkengänmuotoinen humnunsolki, kaulalla kaulanauhaan kuuluvia hopealevyjä ja rinnalla karjalainen rintakoriste. Useiden kaulakoristeiden ohella, on erillinen medaljonki, johon on kuvattu bysanttilainen »pyhimys» ja p. Neitsyt Maria rukoilevassa asennossa. Tämä hauta on todettu olevan 1150—1250-luvuilta. Sortavallan Rantueen löydössä oli punottu hopeinen kaularengas, hopeisia riipushelyjä y. m. 1200-luvun vaiheilta. Räisälän Tiirin aarteeseen kuului m. m. hopeinen pyhänjäännessäiliö. Osa näistä löydöistä on todettu olleen kauppatavaraa, mutta osa epäilemättä on Karjalassa valmistettuja. Nämä arkeologiset löydöt maamme esihistorialliselta eli pakanuuden ajalta, sen viimeisiltä vuosisadoilta selvästi osoittavat, että osa senaikaista maamme asujamista sai jo ajanlukumme ensivuosituhannen kahden puolen yhteyspyrkimyksissään itään ja etelään vaikutteita uudesta leviävästä kristillisyydestä, ortodoksisuudesta. On melko varmaa, että noiden pyhien esineiden hallussapitäjillä oli — joskin pintapuolinen — käsitys uudesta uskonnosta.

Onhan todettua, että kristinuskon vanhimmat jäljet maamme asukkaiden kskuudessa viittaavat idästä päin, Novgorodista tulleisiin vaikutuksiin. Edellämainitut pyhänjäännessäiliöt ja ristit ovat bysanttilaista mallia, ja kielenkäytösämme niin tärkeitä kristillisiä käsitteitä merkitsevät sanat, kuin raamattu, risti ja pappi ovat venäjän kielestä lainatut.

Varsinaisia ristiretkiäikoja ennen sai läntinen ja eteläinen

osa maatumme myöskin kokea kristillisyyden ensivaikutteita Ruotsin roomalaiskatolisuuden taholta. Itämerellä oli Visbyn kauppakaupunki kirkkoineen roomalaiskatolisuuden uloimpana etuvartijana itäänpäin. Ei ole mahdotonta ajatella, että sieltäkäsinkin lounais-Suomen saaristot ja Ahvenanmaa saivat jo varhain 1100-luvulla kristillisyyden vaikutuksia. Ruotsin huomio Suomen käännättämiseen ja valtaamiseen alkaa varsinaisesti v. 1157, jolloin tehtiin maahamme ensimmäinen ristiretki. Sitä seurasivat kohta 1249 toinen ja 1293 kolmas.

Novgorod havahtuu myöskin. Se näki ruotsalaisten valtaavan Suomen rannikkoseudun markkinapaikkoja ja kiirehti turvaamaan asemaansa Karjalassa ja koetti uskonsiteillä taivuttaa karjalaiset puoleensa. Alkoj valtataistelu suomalaisista heimoista. Idän ja lännen sotatoimien puristuksissa tuhoutuu Karjalan itsenäisyys ja karjalaisten asema tästä lähtien oli mitä vaikein.

Novgorodin lähetystyö Karjalassa oli myöskin alkanut. Venäläinen kroniikka kertoo ruhtinas Jaroslawin lähettäneen pappeja v. 1227 käännättämään karjalaisia »eikä paljon puuttunut, ettei kaikki ihmiset kastettu». Onnistuipa novgorodilaisien ja karjalaisten pian saada hämäläiset kapinaan piispaansa vastaan ja luopumaan »paavinuskosta». Novgorot näihin aikoihin vastatoimenpiteillään esti piispa Tuomaan valloitus-suunnitelmat Karjalan omistamisesta. V. 1240 kesällä, saatiin kokoon suuri ristiretkeläisten joukko Novgorodia vastaan, johdossa itse piispa Tuomas, mutta Nevajoella Aleksanteri Nevski voitti ristiretkeläiset perinpohjin ja teki siten tyhjäksi piispan suuret aikeet. Visbyn luostarissa vietti piispa Tuomas, luopuen virastaan 1245, viimeiset elinvuotensa.

Kun Torkel Knuutinpoika 1293 ruotsalaisen ristiretkikunnan johtajana oli miehittänyt sotilaallisesti ja kaupallisesti tärkeän Viipurin ja rakennuttanut vallan tueksi Viipurin linnan, oli ruotsalaisten ja roomalaiskatolisuuden valta-asema hyvin vahvistettu. Näistä toimenpiteistä sanotaan v. 1295 laaditussa asiakirjassa: »Sentähden olemme me, säälien näi-

den onnettomien kärsimyksiä ja yhteisen katolisen opin levittämiseksi, kääntäneet heidät kristinuskoon, sitten kun he Jumalan armosta ovat tulleet voitetuiksi. Edelleen olemme me valtakuntamme suojelukseksi ja meren yli purjehtijain turvaksi ja rauhaksi suuren sotajoukon avulla ja tavattomilla kustannuksilla rakentaneet Viipurin linnan Jumalan ja kunniarikkaan Neitsyen ylistykseksi». Ruotsalaiset samoavat Nevajoelle saakka ja Torkel Knuutinpoika edustamansa vallan äärimmäiseksi tueksi rakentaa sinne n. 1300 Maankruunun linnan. Pähkinäsaaren rauhaan v. 1323 päättyy tämä kohtalokas valtataistelujen ensimmäinen aika ja siinä rauhassa jaettiin karjalainen heimo kahtia vuosisadoiksi vieraantumaa toisistaan, jopa vihollisuuksiin saakka. Tätä kuvaa vaikuttavasti Karjalan vaakunan kaksi jännitettyä käsivartta, taistellen maakuntamme kruunusta.

Novgorodille rauhanteossa joutunut osa muodosti Korelan linnaläänin, jonka hallinnollisena keskuksena oli Korela eli Käkisalmi. Linnalääniin kuului seitsemän pitäjää: Räisälä, Sakkola, Rautu, Kurkijoki, Sortavala, Salmi ja Ilomantsi. Sen alue oli laaja, ulottuen lännessä Saimaan vesistöön, idässä nykyiseen valtakunnan rajaan ja pohjoisessa Repolan seudut lienevät siihen kuuluneet. Asukasluku on laskettu v. 1500 olleen n. 27,000.

Ensimmäinen varsinainen ortodoksisen opin tukikohta Laatokan Karjalassa oli Valamon luostari samannimisellä Laatokan saarella. Sen perustamisaika on hyvin epävarma, ainakin v. 1329 se on jo ollut olemassa. Osviittoja sen varhaisempaankin olemassaoloon on olemassa. Perustajina mainitaan luostarikilvoittelijat Sergei ja Herman.

V. 1392 Laatokassa olevalle Kononsaarelle perusti luostariyhdyksunnan Arseni-niminen munkki.

Näiden molempien luostarien historiaan palaamme myöhemmin.

Ortodoksisen kristillisyyden vakiintumista karjalaisella heimoalueella ovat lisäksi edistäneet 1300-luvun keskipai-

koilla munkki Lazarin perustama luostari Äänisjärven eräällä saarella sekä v. 1429 munkki Savatin perustama Solohkoin eli Solovetsin luostari Vienanmeren saarella. Luostari tuli vielä saman vuosisadan loppupuoliskolla rikkaaksi ja mahdolliseksi kun Novgorodin posadnikan leski Maria Boretskaja lahjoitti sille Vienanmerenrannalla olevat maansa. Luostari oli rauhattomien aikojen takia vahvasti linnoitettu.

Siinä kertomuksessa, jonka Novgorodin ja Pihkovan arkkipiispa Makarij v. 1533 antoi tsaari Vasilij Ivanovitsille »Vatjalais-viidenneksen» uskonnollisesta tilasta, sanotaan, että inkeroisten ja karjalaisten kesken Laatokan järvestä aina Vienanmereen asti vallitsee paljon pakanallista taikauskoa. »He käyttävät kaikenlaisia loitsuja, ikäänkuin paha henki puhelisi heidän kanssaan. Ja tavallisen ihmisen pitävät he luonaan pappinaan; häntä nimittävät he arpojaksi ja tämä toimittaa kaikki petollisella tavalla ja antaa nimen lapsille».

Tsaarin käskystä lähetti Makarij-piispa v. 1534 Ilja-nimisen pappismunkin sekä kaksi »pajarinlasta» hävittämään noita pakanallisia menoja. Ilja-munkin työ näyttääkin olleen paikoin perinpohjaista laatua. Hän kasti kastamattomat, hävitti pakanalliset menot, hakkasi maahan ja poltti pyhät lehdot ja upotti veteen uhrikivet. »Kansa otti ilolla vastaan jumalansanan ja kirosivat (entistä) menoaan, vaikka he sitä ennen olivat tehneet papille suurta vastusta». V. 1535 tekee Ilja-munkki uuden lähetysretken Karjalaan. Hän sai käskyn hävittää inkeroisten ja karjalaisten keskuudesta »tsuudilaiset»¹⁾ tavat. V. 1548 toimitti Makarij'n seuraaja Feodor uuden lähetysaarnaan Itä-Karjalaan. Hänen nimensä oli Nikifor, Sofiankirkon pappi Novgorodista.

Kuudennentoista vuosisadan lopulla oli ortodoksisten kirkkojen ja rukoushuoneiden lukumäärä Suomen Karjalassa mel-

¹⁾ V. 862 tapahtuneen Venäjänvallan perustamiseen osallistuneiden kansojen luettelossa mainitsee Venäjän vanhin kronikankirjoittaja Nestor »tsuudit» — jolla nimellä Itämeren suomalaiset kansat tällä ajalla merkitään.

koisesti lisääntynyt. Valamon luostarinkin vaikutuspiiri laajentui tämän vuosisadan kuluessa huomattavasti.

1570-luvulla alkoi Ruotsin ja Venäjän välillä n.s. Pohjoismaiden sota, joka koski Itämeren maakuntien ja samalla Karjalan omistamista. Käkisalmi v. 1580 valloitettiin ja 17 vuodeksi Käkisalmen lääni joutui Ruotsin vallan alaisuuteen. Ortodoksiset kirkot, luostarit ja rukoushuoneet, jopa koko maakunta joutui hävityksen alaiseksi. Luostarit olivat autioita, jopa Valamo niin perinpohjin hävitetty, että kirkkojen ja luostarirakennusten tiilikivet vietiin Käkisalmen linnan rakennusaineksi. Tämän ajan verokirjoissa autioiksi ilmoitettujen talojen lukumäärä Käkisalmen läänissä on tavattoman suuri. Autiosavujen luku v. 1589 oli 3530 ja asuttujen 436. Autioina olivat Salmin pitäjä ja Suojärven kappeli. Tämä oli ensimmäinen suuri ortodoksisen uskontunnustajain vähenemisen aika Karjalassa. Täyssinän rauhassa v. 1595 Ruotsi luovutti Käkisalmen linnaläänin takaisin Venäjälle, mutta 14 vuotta myöhemmin Ruotsi ja Venäjä uudestaan olivat sodassa keskenään. Karjala oli taas taistelutantereena. Kylät ja pitäjät joutuivat kylmille, suurin osa maakunnan ortodoksisista asukkaista sai surmansa tai pakeni Venäjälle. Luostarit hävitettiin niiden vähäisen elpymiskauden jälkeen uudelleen v. 1610—11. Ei yksikään sukupolvi näihin aikoihin maassamme saanut elää joutumatta ainaisiin sotiin, joista useimmat käytiin Karjalan omistamisesta ja sillä osaa suomalaista maaperää, jossa kristillinen sivistys ortodoksisen opin muodossa pyrki juurtumaan suomalaisten mieliin.

V. 1617 solmitussa Stolbovan rauhassa liitettiin Käkisalmen lääni ja Inkerinmaa melkein vuosisadaksi Ruotsin valtakuntaan, voittomaan luontoisena. Sen ajan rajapolitiikalle oli ominaista saada uudet alamaiset taloudellisesti ja henkisesti sulautumaan valtakuntaan. Mitään huomiota ei kiinnitetty siihen, että he heimon ja kielen puolesta kuuluivat samaan kansaan. Uskonto oli määräävänä tekijänä. Aikakausi Stolbovan rauhasta v. 1617 Uudenkaupungin rauhaan saakka 1721

muodostaa aivan erikoisen jakson Suomen ortodoksisen uskon historiassa, ja on tälle aikakaudelle ominaista Ruotsin oma-laatuinen rajaseutupolitiikka, jonka kärki oli kohdistettu ortodoksisuuden hävittämiseen Suomen Karjalasta.

Stolbovan rauhassa vakuutettiin Ruotsiin liitetyn maakunnan ortodoksiselle väestölle täysi uskonvapaus. Pappien tuli jäädä paikoilleen ja Novgorodin metropolitan tuli vihkiä uusia sielunpaimenia sinne, missä heitä tarvittiin. Aikakauden luonne ei kuitenkaan ollut sellaiselle vapaudelle suosiollinen. Rauhan määräyksiä ei suorastaan tahdottu loukata, mutta monella tavalla niitä kyllä kierrettiin. Luostareita ei suvaittu, olisihan se ollut ristiriidassa Kustaa Vaasankin toimeenpanemien kirkkoreformien kanssa, jos valtakunnan eräillä liepeillä olisi luostarilaitos saanut rauhassa elää. Ortodoksisten luostarien maat läänitettiin tai vuokrattiin yksityishenkilöille.

V. 1618 Ruotsin hallitus perusti piispanistuimen Viipuriin. Piispaksi määrätyn Olavi Elimeuksen tuli ryhtyä kääntämään Käkisalmen läänin ortodoksisia luterilaisuuteen. Novgorodin metropolitan hengellinen johtovalta Käkisalmen läänissä ja Inkerissä ei ollut Ruotsin hallitukselle mieleen. Hallitus pelkäsi siitä johtuvia valtiollisia vaikeuksia ja näki jokaisessa Venäjältä tullessa papissa valtioaatteensa vastustajan. Kuningas Kustaa II Aadolf tahtoi järjestää Käkisalmen läänin ja Inkerinmaan ortodoksisille oman kirkollisen hallituksen. Papeiksi oli otettava syntyperäisiä karjalaisia. Konstantinopolin patriarkan tuli vihkiä heidät hengelliseen virkaan ja määrätä heistä yksi piispaksi. Kuninkaan kuoltua lienee patriarkka vihkinytkin erään munkin Karjalan ja Inkerin piispaksi, mutta v. 1639 istuu tämä hengenmies Turun linnassa vankina, kadoten jäljettömiin. On mahdollista, että hänet vietiin laivalla pois maasta. V. 1642 asetti Ruotsin hallitus Inkerinmaalle superintendentin, jolla tuli olemaan jonkinlainen hengellinen ylivalta ortodoksisinkin nähden. Piispa Olavi Elimeuksen oli lähetettävä pitäjiin taitavia pappeja (luterilaisia), pidettävä huolta luterilaisten kirkkojen rakentami-

sesta sekä vaadittava maksamaan ortodoksisten luterilaisille papeille palkkaa. V. 1630 oli kuningas Kustaa Aadolf määrännyt, että jokaiseen ortodoksiseen pitäjään oli asetettava luterilainen pappi. Ortodoksisten tuli joka sunnuntai (myöhemmin joka toinen) käydä luterilaisessa kirkossa. Kun ortodoksinen pappi kuoli, tuli luterilaisen papin astua hänen sijaansa. Kääntymystoimenpiteet eivät kuitenkaan onnistuneet. Nuo säädökset kohtasivat niin ankaraa vastarintaa, ettei niitä voitu aina toteuttaa. Kansassa piili syvä epäluulo, myöhemmin puhkesi ilmeinen vihamielisyys vallanpitäjiä kohtaan. Seurauksena oli, että väestö alkoi siirtyä uskontovainojen takia itäänpäin rauhallisempiin seutuihin. Vuosina 1627—35 pakeni Käkisalmen läänistä rajan yli Venäjälle 1524 perhettä, s.o. noin 7620 kansalaista. Katovuodet lienevät osaltaan aiheuttaneet väestösiirtoja. Tämä oli toinen Suomen ortodoksisen uskon tuhoisin aikakausi, jonka aikana ortodoksisuus suomalaisella maaperällä suuresti väheni.

Kustaa II Aadolfin toimesta perustettiin Tukholmaan 1620-luvulla kirjapaino, jossa slaavilaisen kirkkokielen kirjaimilla painettiin suomeksi ja venäjäksi Lutherin pieni katekismus valtakunnan ortodoksista väestöä varten. Ortodoksiset papit, jotka oppivat Lutherin katekismuksen ja suostuivat sitä opettamaan seurakuntalaisilleen, saivat hallitukselta lisäpalkkaa tai palkintoja. Moni heistä suostuikin sitä tekemään. Yksi näistä oli Kurkijoen ortodoksisen seurakunnan pappi Terentjew, joka kreivi Brahen toimesta koroitettiin Käkisalmen läänin ortodoksisten seurakuntain jonkinlaiseksi piirivalvojaksi. Mutta hän joutui vainon alaiseksi omien uskonheimolaistensa taholta, syytettiin noituudesta ja sai hän maistaa vankeuttakin.

Jatk.

KUINKA ON SUHTAUDUTTAVA TOIS- USKOISIIN¹⁾

Kirjoittanut *P. N. Voznesenskij.*

Kuinka on suhtauduttava toisuskoisiin, s.o. muihin kristillisiin kirkkoihin eli seurakuntiin, kuten roomalaiskatoliseen, armenialaiseen, koptilaiseen ja erilaisiin protestanttisiin kirkkoihin? Toiselta puolen melkein kaikki nämä perustavat tai ainakin tahtovat perustaa yhdeksältä kymmenesosalta koko oppinsa Kristuksen totuuteen, jonka he omaksuvat joko Pyhästä Raamatusta (protestantit) tai sekä Pyhästä Raamatusta että pyhästä perintätiedosta (kolme ensimmäistä). Mutta totuus on totuutta kuten valokin valoa joka paikassa, sekoituiipa siihen minkälaisia varjonjuovia tahansa. Siksi näitä kirkkoja ei voida alentaa liiaksi ja asettaa uskonnonarvioinnissa samalle tasalle ei-kristillisten uskontojen kanssa. Se olisi epäasiallista ja epäoikeudenmukaista. Mutta toiselta puolen kirkon taivaallinen Pää, Jeesus Kristus, ei ole antanut ainoastaan oikeutta, vaan on velvoittanutkin eroittamaan yhteydestään kaikki ne, jotka erehdyksissään eivät alistu kirkon sääntöihin. *»Ilmoita seurakunnalle, mutta jos hän ei seurakuntaakaan kuule (pysyy jäykästi kiinni erehdyksissään), niin olkoon hän sinulle, niinkuin olisi pakana ja publikaani»* (Matt. 18: 15—17). Tässä puhutaan yleensä erehdyksistä eikä koko Kristillisen totuuden hylkäämisestä, ja siis tällaisen uskon-

¹⁾ Tämä kirjoitus on otettu Dimitri Pádalkan oppikirjasta »Ortodoksisen kirkon uskonopista», jonka Suomen kreikkalaiskatolisen kirkon suomennos- ja toimituskomitea on aivan hiljattain suomenkielelle toimitanut (katso siv. 286).

nosta eroittamisen alaisia («olkoon hän sinulle, niinkuin hän olisi pakana ja publikaani») ovat myös ne yhdyskunnat, jotka ovat eronneet kirkostamme, ja jotka lujasti pysyvät kiinni omissa käsityskannoissaan ja meidän ajatuksemme mukaan meille ilmeisissä erehdyksissään. Tästä johtuu: 1) että he eivät kuulu meidän tunnustamaamme yhteeseen, pyhään, yhteiseen ja apostoliseen seurakuntaan (kuten he itsekin kieltävät vastavissa kohdissa olevansa yhtä meidän kanssamme): kieltäen apostolisen armon jälkiperäisyyden ja perintätiedon tai väärentäen ne he ovat eronneet ekumeenisen kirkon yhteydestä, — kirkon, joka on aina uskollinen itselleen ja muuttumaton. Vieraantuen meistä nämä seurakunnat ovat tulleet vieraiksi meille. 2) Mutta toiselta puolen näyttää täysin todenmukaiselta myöskin se olettamus, että ihmiskunnan historiassa ei ole ilman Jumalan tahtoa, vaan päinvastoin hänen keitselmuksestaan kehittynyt se nykyinen tilanne, ettei yksikään niistä seurakunnista, jotka nykyään ovat kiinteästi olemassa, ja ovatpa vielä parhailtaan kehityksen alaisia, ole yleisen kirkon kanonisen tuomion alaisena, sillä tämän tuomion on oikeutettu lausumaan ainoastaan yleinen kirkolliskokous. Mutta yleistä kirkolliskokousta, kuten jokainen meistä tietää, ei ole kutsuttu kokoon sitten kahdeksannen vuosisadan (vähän ennen sitä, kun länsimaisen kirkon osa oli ruvennut eristymään yleisen kirkon yhteydestä), ja nykyisten kirkollisten olojen vallitessa sitä ei voitaneakaan kutsua kokoon. Nämä oleellisesti tärkeät olosuhteet pakoittavat meitä noudattamaan suurta varovaisuutta arvostellessamme toisuskoisia kirkkoja sekä erittäin syvästi ja vilpittömästi toivomaan (ja sen mukaan myöskin rukoilemaan), että tämä seurakuntien ristiriitaisuus lakkaisi ja että ne jälleen muodostaisivat yhden kokonaisuuden.

Kristuksen pelastava totuus laskeutui ihmiskunnan keskuuteen puhtaana ja opissaan aina samentumattomana virtana: tämän omaakin pyhä ja apostolinen seurakunta. Mutta historiallista kehityksen tietä kulkiessaan myöskin kristilliset yhdyskunnat ovat alttiit kaikille vaaroille ja viettelyksille,

alkaen uskonnollisista. Ja niinpä puhtaasta, totisesta Kristuksen seurakunnan virrasta, ortodoksisesta kirkosta laskee sekä suuria että pieniä sivuvirtoja, ikäänkuin haaroja pääuomasta. Sellaisia olivat aerolaisuus ja monofysitismi, jotka eivät osoittautuneet elinvoimaisiksi, roomalaiskatolisuus ja kaikki protestanttisuuden oksat (jotka syntyivät itse länsimaaisesta haarasta, s.o. roomalaiskatolisuudesta, ja jotka niinollen poikkesivat vielä kauemmas ortodoksisuudesta). Nämä jälkimäiset haarat, kuten me näemme, elävät ja kehittyvät sekä tekevät paljon, eivät ainoastaan ortodoksisuutta vastaan (jolloin he saavat aikaan vain pimeyttä), vaan myös totisen seurakunnan yhteistyön hyväksi. Tarkoitamme tällä ennenkaikkea länsimaisten uskontokuntien tekemää lähetystyötä pakanoitten keskuudessa, jossa he nykyään tekevät työtä meitä enemmän, sekä myös tieteellisiä tutkimuksia, ja selvästi kristillisiä järjestöjä, joita heidän keskuudessaan on. Toiseksi täytyy totuuden nimessä tunnustaa, että heidän yleisessä uskonesityksessään me löydämme enemmän totuutta kuin ilmeisiä poikkeamisia siitä, joten ne erehdykset, joita heillä on, eivät suinkaan peitä taakseen heidän säilyttämänsä totuutta. Hehän uskovat Pyhään Kolminaisuuteen ja Vapahtajaamme ja tunnustavat Jumalan sanan syntyneen Jumalan henkivaikutuksesta. Roomalaiskatoliset tunnustavat periaatteessa perintäopinkin, vaikka samentavatkin sen keskiaikaisilla väitteillä. Saman totuuden nimessä meidän täytyy heidät tunnustaa kristillisen totuuden säilyttäjiksi ja erittäinkin sen julistajiksi ihmiskunnalle, ikäänkuin auringon matkatovereiksi, jotka seuraavat morsiusneitseitten tavoin Kristuksen puhtaasta morsianta — hänen pyhää, ortodoksisista kirkkoaan.

Vieläpä enemmänkin. Luodessamme katseemme muinaisuuteen me näemme, että ortodoksinen kirkko on hyväksynyt heidän sakramenttejaankin, erittäinkin kasteen (roomalaiskatolisilla myös voitelen ja pappeuden sakramentit). Tämä antaa meille oikeuden sanoa, että ne Kristuksen runsaat, ehtymättömät armolahjat, jotka helluntaipäivästä saakka niin run-

saina ja täyteläisinä, tuntuvina ja ilmeisinä vaikuttavat pyhässä ja ikuisessa Kristuksen seurakunnassa, ilmenevät josakin määrin ja jossakin muodossa heilläkin, ilmenevät sivuhaarautumissakin. Jokatapauksessa nekään armolahjat eivät elä ja pysy voimassa erehdyksistään, vaan oikeasta kristillisyydestä, sillä ainoastaan totuus on elinvoimainen, ei valhe.

Niin me uskomme vastaisuudessakin, että he tulevat olemaan enemmän kirkon ystäviä kuin sen vihollisia. Sillä evankeliumissa kerrotaan, että kun apostolit kielsivät eräältä, joka ei tahtonut heitä seurata, voimatekojen tekemisen Kristuksen nimeen, niin Herra sanoi, mahdollisesti profeetallisesti: älkää häntä kieltäkö . . . joka ei ole meitä vastaan, se on meidän puolellamme (Matt. 9: 38—40). Sitä valoisammin voimme katsoa kristillisten kirkkojen keskinäisiin suhteisiin tulevaisuudessa, koska nyt koko kristillisellä maailmalla on yhteinen vihollinen, nim. uskottomuus ja nykyinen kommunismi, koska nyt itse elämä kutsuu kaikkia kristittyjä liittymään toisiinsa ja tekemään vastarintaa syntyneelle ja alati voimistuvalla antikristukselle.

Sitä lievemmin ja enemmän kuin sietäen meidän tulee suhtautua näiden uskontokuntien, nim. roomalaiskatolisten, luterilaisten ja metodistien, itse joukkoon eli »ruumiiseen». Sillä jokainen tahtonee myöntää sen, että näiden yhdyskuntien valtava, niin sanoaksemme »maallikko»-enemmistö ei tee mitään persoonallista vastarintaa ortodoksiselle kirkolle eikä tietoisesti puolusta erehdyksiään. He ovat kristittyjä *perinnöllisyyden ja traditsionin* perusteella, kuten suurin osa meidän ortodoksisista kristityistä on ortodoksisia traditsionin perusteella. Tulevaisuudessa he epäilemättä ilmaisevat selvemmin uskontonsa kahteen alkutekijään nähden, mitkä he nyt omistavat hämärinä ja kirjavina, nim. totiseen sekä virheelliseen, — kuivaan ja kuolleeseen, uskottomuuteen johtavaan *rationalismiin* sekä vilpittömään Kristuksen etsimiseen nähden. Tällaisen ilmaisemisen tunnusmerkkejä on jo nyt havaittavissakin, kuten monet ovat huomauttaneet. Mutta on päinvastoin.

Tästä samasta suopeasta suhtautumisesta ei-ortodoksiin kristittyihin, jotka pysyvät uskonnossaan oman traditsionsa perusteella, johtuu myöskin vastakohtainen ankara ja ehdottomasti kielteinen suhtautuminen *ortodoksisuudesta luopuneisiin*. Nämä ovat jo renegaatteja, tietoisesti luopuneita. Nämä jo luopumisellaan osoittautuvat olevansa kirkon vihollisia, jotka ovat hyljänneet apostolisen opin alkuperäisyyden ja puhtauden. Ja siksi nimenomaan heille kuuluvat täydessä ankaruudessaan nämä kirkosta eroittamisen sanat: »olkoon hän sinulle niinkuin pakana ja publikaani» sekä apostoli Paavalin vielä ankarammat sanat: »vaikka me tai enkelit taivaassa julistaisimme teille evankeliumia, joka on vastoin sitä, minkä me olemme teille julistaneet, olkoon hän kirottu» (anathema) (Gal. 1: 8).

SUOMEN KREIKKALAISKATOLISEN KIRKON SUOMENNOS- JA TOIMITUSKOMITEAN MARGINAALIHUOMAUTUKSIA

Kirjoittanut S. O.

Toisessa käskyssä 2 Moos. 20: 4 פֶּסֶל (pesel) on entisessä raamatunkäännöksessä suomennettu „kuva“, mutta uudessa, v. 1933 hyväksytyssä raamatunkäännöksessä on „jumalankuva“. Meidän julkaisuissamme taas v:sta 1908 alkaen on aina käännetty „epäjumalankuva“.

פֶּסֶל, verbistä פָּסַל (phasal) hakata (1 Kun. 5:18), veistää (2 Moos. 34:1), leikata (1 Kun. 6:32), merkitsee puusta tai kivistä hakattua, veistettyä tai leikattua esinettä, usein kuvaa tai kuvapatsasta. Näin ollen פֶּסֶל — kuva ei olisi käännöksessä tarvinnut mitään attributiiviä, (kuten kreikaksi εἰδωλον, venäjäksi кумиръ), ja entinen käännös tarkemmin vastaisi alkutekstiä. Mutta se kuitenkin synnytti ilmeistä ristiriitaa Mooseksen lain esityksessä. Tässä sanotaan: »Älä tee kuvaa», mutta saman lain toisessa kohdassa on sanottu Moosekselle: »Tee kaksi kultakerubia (2 Moos. 25:18), tai: »Tee (pyhäkön kattokankaisiin) taidokkaasti kudottuja kerubeja» (2 Moos. 26:1), tehtäköön (pyhäkön esirippuun) taidokkaasti kudottuja kerubeja (2 Moos. 26:31). Seitsenhaarainen lamppu oli koristettava kultaisilla kukkakuvuilla, nupeilla ja lehdillä y.m.s. — Selvää on, ettei ollut kielletty ylimalkaan kuvien tekeminen, vaan kuvien jossakin erityisessä merkityksessä. Mitä siis oikeastaan tarkoittaa sana פֶּסֶל ?

Raamatussa tämä sana tulee esille paitsi 2 Moos. 20:4 seuraavissa paikoissa: 5 Moos. 4:16, 23; Hab. 2:18; Nah.

1: 14; Jes. 40: 20; 44: 15, 17; 45: 20; 40: 19; 44: 10; Jer. 10: 14; 51: 17 ja kaikissa näissä se tarkoittaa puusta, kivistä tai metallista tehtyä jonkun epäjumalan kuvapatsasta, jota paka-
nat jumalukseen nimittivät ja jumalanaan palvoivat.

פָּסֵל -sanaa seuraa melkein samaa merkitsevä kento תְּמוּנָה (themunah), mikä merkitsee muotoa eli kuvaa (kuvausta, symbolia).

Käsky siis ankarasti kieltää epäjumalankuvien tai kuvauksien (symbolien) tekemisen ja niiden palvomisen, — kieltää nimenomaan epäjumalanpalveluksen.

Mutta Jumalan kansa ei saanut tehdä פָּסֵל tai תְּמוּנָה -kuvaa totisestakaan Jumalasta, ei saanut kuvata eikä kuvitellakaan näkymätöntä Henki-Jumalaa minkään aistillisen olemuksen muotoisena. Mooses puhui Israelin kansalle: »Herra puhui teille tulen keskeltä. Sanat te kuulitte, mutta ette nähneet hänen muotoansa (תְּמוּנָה), kuulitte vain äänen. — — — Ottakaa siis itsestänne tarkka vaari, — sillä te ette — — — nähneet hänestä minkäänlaista muotoa (תְּמוּנָה), — ettette menettele kelvottomasti ettekä tee itsellenne kuvaa תְּמוּנָה פְּסֵלִים - themunath kal samel = mitään kuvapatsasmuotoa), ette miehen tai naisen kuvaa, ette maan päällä liikkuvan nelijalkaisen eläimen kuvaa j.n.e. (5 Moos. 4: 12—19).

Tämän mukaan esim. eräs Miika-niminen israelilainen tuomarien aikakautena teki äitinsä rikoksen tätä käskyä vastaan tekemällä veistetyin ja valetun, Herralle Jumalalle pyhitetyn, kuvan (פָּסֵל), jonka hän pystytti »jumalanhuoneeseensa», asettaen siihen samalla n.s. kotijumalien kuvia תְּרָפִים — teraphim). Samoin myöskin Israelin kansa teki julman rikoksen tätä käskyä vastaan, kun pakotti Aaronin tekemään kultaisen vasikan ja uhrasi sille huutaen: »Tämä on sinun jumalasi, Israel, se, joka on johdattanut sinut Egyptin maasta.»

Ei saanut siis tehdä palvottavaksi minkäänlaista jumalankuvaa, — ei epäjumalan eikä totisenkaan. Huomattavaa

on vielä, että Raamatussa epäjumaliakin jopa epäjumalankuviakin sanotaan jumaliksi, vaikka niistä usein lisätäänkin samalla, etteivät ne ole jumalia (lo-elohim = ei Jumalia; esim. Jer. 16: 20; 2 Moos. 15: 11; 18: 11; Dan. 11: 36; 2 Moos. 20: 23 y.m.m.).

Jos siis sana פֶּסֶל »kuva» on suomennettaessa tarkemmin määriteltävä jollakin attributiivillä, niin semmoiseksi voitaneen hyväksyä kyllä v. 1933 Raamattuun otettu »jumalankuva» (pienellä alkukirjaimella, yhtenä sanana), mutta itse asiassa tämmöinen »jumalankuva» ei voi 2:ssa käskyssä muuta merkitä kuin epäjumalankuvaa - εἰδωλον, κωμαρς, etenkin kun siinä on sanottu, ettei saa tehdä kuvaa niistä, jotka ovat ylhäällä taivaassa tai alhaalla maan päällä tai vesissä maan alla, ja ettei saa kumartaa niitä eikä palvella niitä. Näin ollen yhtä oikeutettuna lienee pidettävä myöskin meidän käännöksiimme v. 1908 otettu muoto »epäjumalankuva».

„SAKSAN EVANKELINEN KIRKKO”

Viime aikoina on koko kristillisen maailman katse jännittyneenä suuntautunut Saksan evankeliseen kirkkoon, jota on kuohuttanut n.s. kirkkoriita. Kreikkalaiskatolinenkaan kristitty ei ole voinut välinpitämättömästi suhtautua siihen. Meille tunnettu Thyateiran metropolitta Germanos käsittelee tätä Saksan kirkon uutta muutosta kirjasessaan *Ἡ Γερμανική Ἐβανγγελική Ἐκκλησία* (Saksan evankelinen kirkko), joka ilmestyi viime vuoden lopussa Aleksandriassa. Kirjanen sisältää katsauksen uuteen kirkkojärjestykseen, joka yhdistää Saksan protestanttiset kirkot yhdeksi Saksan evankeliseksi kirkoksi. Luokaamme sen mukaan lyhyt silmäys tämän kirkkojärjestyksen syntyyn ja sen sisältöön.

Saksan evankelisen kirkon syntyyn eivät ole vaikuttaneet yksinomaan Saksan viime aikojen poliittiset mullistukset, kuten monet luulevat, vaikkakin ne ovat olleet siinä ratkaisevina tekijöinä. Evankelisten kirkkojen yhtymisen aate juontaa alkunsa jo yhdeksänentoista vuosisadan ensimmäiseltä puoliskolta, jolloin myöskin valtiollisesti Saksa astui yhteyttä kohden. Silloin teologinen tiede alkoi rakentaa perustusta tällaiselle yhtymiselle. Mutta myöskin käytännössä, varsinkin Preussissa, jossa luterilaiset ja reformeeratut yhdistyivät yhdeksi kirkoksi, pyrittiin yhteyteen. Vuonna 1905 perustettiin Saksan evankelinen kirkkokomitea protestanttisten kirkkojen yhtymisen edistämiseksi. Maailman sodan jälkeen kirkkojen yhtyminen Saksassa tuli vielä polttavammaksi kysymykseksi. Maallinen ruhtinasvalta, joka hallitsi Saksan maakirkkoja, silloin kukistui ja tilalle syntyi Saksan evankelinen kirkkoliitto, joka on nykyisen Saksan evankelisen kir-

kon edeltäjä. Samanaikaisesti syntyi Saksassa, sen kokiessa maailmansodan raskaat seuraukset, voimakas kansallisen eheyttämisen liike, ja se tempasi mukaansa myös suuren osan Saksan protestanttisista kristityistä. Syntyi n.s. »Saksan kristittyjen» puolue, joka asetti ohjelmakseen kaikkien Saksanmaan protestanttisten uskontokuntien ja maakirkkojen yhdistämisen yhden johdon alaisuuteen.

Jo Saksan evankelisen kirkkoliiton aikana oli perustettu kolmihenkinen komitea laatimaan ehdotusta laiksi Saksan evankeliselle kirkolle. Komitea pani alulle tällaisen lakiehdotuksen laatimisen, ja käyttäen valtuuksiaan, se valitsi maaliskuussa 1933 valtakunnan piispaksi Friedrich von Boldelswinghin. Mutta Saksan kristityt panivat jyrkän vastalauseen Friedrich von Boldelswinghin valtakunnan piispaksi valitsemisen johdosta. He tahtoivat saada sille paikalle Ludwig Müllerin. He vetosivat Saksan kansaan ja vaativat uuden vaalin toimeenpanemista. Kun kirkon johtajat tähän eivät suostuneet, niin maallinen hallitus sekaantui kirkon asioihin, eroittaen kirkkoliiton puheenjohtajan tohtori Keplerin virastaan ja asettaen hänen tilalleen Ludwig Müllerin. Ludwig Müller päästyään kirkkoliiton puheenjohtajaksi, ryhtyi tarmolla viemään eteenpäin ehdotusta laiksi Saksan evankeliselle kirkolle. Tämä lakiehdotus saatiin valmiiksi heinäkuussa 1933, ja sai se valtiovallan taholta täydellisen hyväksymisen ja tunnustuksen.

Tarkoitus, johon tätä kirkkojärjestystä laadittaessa on pyritty, käy selvimmän ilmi sen johdannosta, jossa m.m. sanotaan: »Saksan evankelinen kirkko yhdistää yhdeksi järjestöksi uskonpuhdistuksessa muodostuneet ja keskenänsä samanarvoiset uskontunnustukset ja siten vakuuttaa, että on olemassa »yksi Herra, yksi usko, yksi kaste, yksi Jumala ja kaikkien Isä, joka on yli kaikkien ja kaikkien kautta ja kaikissa».

Kirkkojärjestys asettaa kirkon etunenään yhden johtajan, jota nimitetään valtakunnanpiispaksi (Reichsbischof). Tämän

tulee olla luterilaiseen tunnustukseen kuuluvan henkilön, minkä seikan metropolitta Germanos selittää johtuvan siitä, että luterilaisuudella Saksassa on ollut suurempi merkitys kuin muilla protestanttisilla uskontokunnilla sekä siitä, että Luther on saksalainen. Valtakunnan piispan ohessa ja hänen välittömän johtonsa alaisena on kirkollinen ministeriö, johon kuuluu kolme teologia ja yksi juristi. Ministereihin saattaa kuulua muitakin protestanttisia uskontoja tunnustavia henkilöitä kuin luterilaisuutta, ja heidän tehtävänä on yhdessä valtakunnan piispan kanssa johtaa kirkkoa ja antaa sille asetuksia.

Toisena renkaana Saksan evankelisessa kirkkojärjestyksessä on Saksan evankelinen kansallissynodi, johon kuuluu 60 jäsentä. Kaksi kolmattaosaa niistä valitsevat paikalliset kirkot ja yhden kolmanneksen kutsuu Saksan evankelinen kirkko eli siis valtakunnan piispa. Kansallissynodin tehtävänä on kirkon virkailijain nimittäminen ja lain säätäminen.

Vihdoin kolmantena, alimpana hallintoelimenä on neuvotteleva komitea, jonka tehtävänä on huolehtia lähemmin Saksan evankelisen kirkon uskonnollisiveellisestä elämästä. Näitä on useita, ja niiden jäsenet valitsee valtakunnan piispa yhdessä ministeriön kanssa.

On sanottu, että uudenkin kirkkojärjestyksen aikana Saksan evankeliset kirkot tulisivat olemaan maallisen vallan vaikutuksen alaisina. Mutta uusi kirkkojärjestys ei sisällä ainoatakaan kohtaa, josta tällaiseen käsitykseen voitaisiin tulla. Itse Saksan hallituskin, hyväksyessään Saksan evankelisen kirkon kirkkojärjestyssäännön, esitti julkilausumassaan, että valtion ja evankelisen kirkon suhteet tulevat perustumaan samanlaiseen sopimukseen, jollainen on tehty Roomankin kirkon kanssa. Valtio tulee ainoastaan valvomaan, että Saksan evankelista kirkkoa hallitaan sen lakien mukaan.

Uuden kirkkojärjestyksen laatijat jo ennakolta olivat tietoisia siitä, että kukin protestanttinen uskontokunta tahtoo loukkaamattomana säilyttää oikeutensa, mikäli asia koskee

tunnustusta ja jumalanpalveluselämää. Kajoaminen niihin olisi synnyttänyt tai synnyttäisi uuden uskonsodan. Sen tähden uusi laki antaa oikeuden jokaiselle uskontokunnalle säilyttää oman oppinsa ja jumalanpalveluksensa. Kuitenkin uusi järjestö protestanttisten kirkkojen yhtymispyrkimyksessä on päässyt niin paljon edelle edeltäjänsä, nimittäin Saksan evankelista kirkkoliittoa, että se yhdistää keskenään hallinnollisesti Saksan eri protestanttiset uskontokunnat, kun taas viimeksimainittu oli ainoastaan luterilaisten maakirkkojen liitto.

Kirjasensa lopussa metropolitta Germanos sanoo:

»Ortodoksiselta kannalta me emme voi olla avoimesti tervehtimättä sitä muutosta, mikä Saksan evankelisen kirkon johdossa on tapahtunut, sillä sen kautta ensimmäisen kerran tunnustetaan, vaikkakin kadottamatta protestanttisuuden perusteita, välttämättömäksi yhden johdon tarpeellisuus kirkollisessa elämässä, jonka johdon Luther oli hävittänyt paetessaan maallisen vallan turviin».

Metropolitta Germanos aavistaa, että Saksan evankelisten kirkkojen uuden järjestelmän toteuttaminen käytännössä tulee kohtaamaan suuria vaikeuksia. Ne tapahtumat Saksan kirkon elämässä, joista olemme viime vuoden aikana saaneet kuulla, ovat juuri metropolitta Germanoksen aavistamia vaikeuksia. Kuinka niistä selviydytään, sen tulee läheinen tulevaisuus näyttämään.

Paavo Saarikoski.

SISÄLLYS:

Johannes Krysostomoksen saarna Uutena vuotena, suoment. <i>P. S.</i>	sivu	1
Minkälaiseksi on muodostuva Herran rukouksen teksti kirkkomme käytännössä, kirj. <i>rovasti S. Okulov</i>	„	5
Ortodoksisuus suomalaisella maaperällä, kirj. <i>pastori A. Ryttyläinen</i>	„	9
Kuinka on suhtauduttava toisuskoisiin, kirj. <i>P. N. Voznesenskij</i> .	„	19
Suomen kreikkalaiskatolisen kirkon suomennos- ja toimituskomi- tean marginaalihuomautuksia, kirj. <i>S. O.</i>	„	24
„Saksan evankelinen kirkko”, kirj. <i>pastori P. Saarikoski</i>	„	27

Puuliike Supinen Oy.

Saha ja höyläämö

Sortavalassa

Puhelimet: 330 ja 350

Runsas ja lajiteltu varasto

*sahattua ja höylät-
tyä tavaraa*

Hinnat kohtuulliset

Saikkonen Oy.

Sortavala — Värtsilä

*Kangas-, lanka-,
käsityö- ja
muotiliike*

M Y Y

*tukussa ja vähittäin
alaankuuluvia
tavaroita*

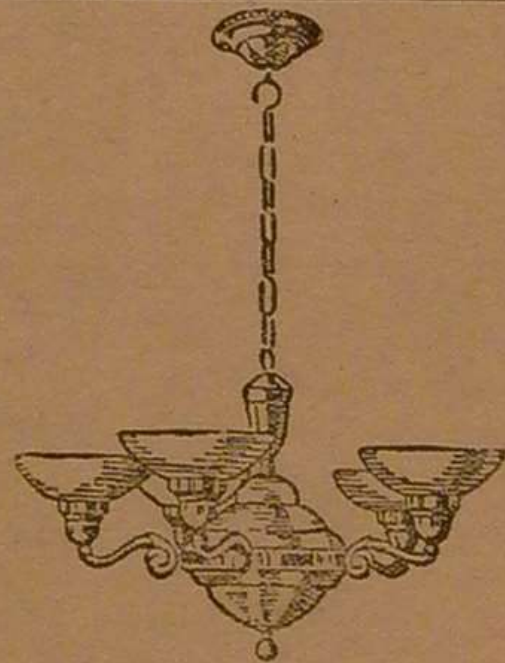
*Suurin erikoisliike alallaan
paikkakunnalla*

P. L. Lehtosyrjä

Kerisyrrjä

*Hyvin lajiteltu, monipuolinen
sekatavarakauppa*

Suosittelaa

Valaistuskalusteita

Runsas valikoima

Käykää tutustumassa uutuuksiin

SORTAVALAN SÄHKÖ

Turunkatu 4. — Puh. 628.

Juuri ilmestynyt:

PYHÄ MUISTO (maalis – huhtik.)	nid.	20: –
PYHÄ MUISTO (tammik – huhtik.)	sid.	35: –
”	nahkaselk.	45: –
VIRIKKEITÄ II sarja		4: –
KRISTUKSEN OMILLE (rippikoulu- muisto)		3: –

Kreikkalaiskatolinen Kirjakauppa

Sortavala, puh. 777.

Savo-Karjalan Osake-Pankki

*Maakuntapankki Karjalaa
ja Savoaa varten.*

Pääkonttori Viipurissa.

Haarakonttoreita m. m.

*Haminassa,
Hiitolassa,
Joensuussa,
Käkisalmissa,
Kotkassa,
Lappeenrannassa,
Lahdenpohjassa,
Nurmeksessa,
Sortavalassa,
Suojärvellä ja
Terijoella.*

Vakuutusasioimisto

T. NURMINEN

Sortavala, Valamonk. 5

Puh. 585

*Palo-, henki- ja tapaturma-
vakuutuksia*

Kulta- ja Kelloliike

I. A. SOINI

Puh. 590 - Sortavala

*Arvokkaimmat joululahjat
saatte meiltä*